

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2023. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.11.18>

УДК 336.22:332.1

*У. З. Ватаманюк-Зелінська,
д. е. н., професор, професор кафедри фінансового менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4971-5763>
А. Р. Дуб,
к. е. н., доцент, старший науковий співробітник, ДУ «Інститут регіональних
досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-6377-1556>
Р. В. Лопушанський,
здобувач освітнього ступеня «Магістр», Львівський національний
університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5346-8246>*

ОЦІНКА ПОДАТКОСПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*U. Vatamaniuk-Zelinska,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department
of Financial Management, Ivan Franko National University of Lviv
A. Dub,
PhD in Economics, Senior Research Fellow
of the Department of Regional Financial Policy, Institute of Regional Research
named after M. I. Dolishnyi of the NAS of Ukraine
R. Lopushanskyi,
Candidate of educational degree «Master»,
Ivan Franko National University of Lviv*

**ASSESSMENT OF THE TAX CAPACITY OF TERRITORIAL
COMMUNITIES IN LVIV REGION UNDER MARTIAL LAW**

Стаття присвячена дослідженню рівня податкоспроможності територіальних громад Львівської області в реаліях воєнного стану в Україні. Висвітлено ключові аспекти вітчизняного механізму горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів територіальних громад. Визначено фактори впливу на рівень податкоспроможності територіальних громад. Здійснено аналіз значень індексів податкоспроможності територіальних громад в умовах воєнного стану у порівнянні з попередніми роками. Досліджено специфіку механізму горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів громад Львівської області. Розглянуто основні показники, використані для розрахунку значень індексів податкоспроможності територіальних громад протягом аналізованого періоду, здійснено їх порівняння. Визначено перспективні напрямки підвищення рівня податкоспроможності територіальних громад Львівської області.

The article is devoted to the study of the level of tax capacity of territorial communities of Lviv region in the realities of martial law in Ukraine. The beginning of Russia's full-scale invasion in February 2022 has led to the need to transform budget policy, change the budget process, and update approaches to using the financial potential of budgets in Ukraine. That is why the issue of assessing the tax capacity of territorial communities under martial law is extremely relevant, as ensuring the tax capacity of domestic territorial communities is important for their effective functioning today and in the future. Therefore, it is necessary to assess the level of tax capacity of domestic territorial communities under martial law on the example of communities in Lviv region, to study the peculiarities of the mechanism of horizontal equalisation of their budgets, and to identify promising areas for increasing their tax capacity. The research methods include: analysis of legislative, regulatory and financial documentation on this topic; assessment of indicators of territorial communities; comparative analysis of indicators of territorial communities, etc. The study

suggests that under martial law, the level of tax capacity of two of the seven studied communities in Lviv region is sufficient and quite high. In 2023, the other five territorial communities are still increasing personal income tax revenues to their own budgets at a slower pace compared to other communities in Ukraine. This effects on the low level of their tax capacity and a high level of dependence on the basic subsidy, among other things. Therefore, based on the peculiarities of the socio-economic development of territorial communities and their geographical location, the authors identified promising areas for increasing the amount of personal income tax to the budgets of the studied territorial communities as a factor in increasing their tax capacity. Thus, the authors have studied the level of tax capacity of territorial communities, that can help to improve the financial condition of communities, ensure effective management of their own resources to ensure their development.

Ключові слова: *податкоспроможність територіальної громади, індекс податкоспроможності територіальної громади, воєнний стан, базова дотація, реверсна дотація, податок на доходи фізичних осіб.*

Keywords: *tax capacity of a territorial community, index of tax capacity of a territorial community, martial law, basic subsidy, reverse subsidy, personal income tax.*

Постановка проблеми. Початок повномасштабного вторгнення росії у лютому 2022 року став найбільшим викликом для України з дня відновлення її незалежності. Війна вплинула на фінансову стійкість громад, зокрема їхню податкоспроможність. Спроможність формувати дохідну частину бюджету у розмірі, достатньому для покриття видатків, є вирішальним аспектом повноцінного та автономного функціонування територіальної громади. Введення воєнного стану вплинуло на необхідність трансформації бюджетної політики, зміни бюджетного процесу, оновлення підходів до використання фінансового потенціалу бюджетів.

Відтак, питання оцінки податкоспроможності територіальних громад в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальним, оскільки забезпечення податкоспроможності територіальних громад України є важливим для їхнього ефективного функціонування сьогодні та в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних науковців над дослідженням особливостей функціонування територіальних громад, проблем їхнього фінансового забезпечення, зокрема податкоспроможності, працюють: Коломієць Т. В. і Патицька Х. О. [1]; Бачо Р. Й., Потокі Г. Ф. і Іллар Е. Й. [2]; Паска І. М., Драган О. О. і Понедільчук Т. В. [3]. У своїх працях вони зосереджуються на дослідженні специфіки та проблем забезпечення податкоспроможності територіальними громадами в регіонах України.

Формулювання цілей статті. Метою є оцінка податкоспроможності вітчизняних територіальних громад умовах воєнного стану на прикладі громад Львівської області, дослідження особливостей механізму горизонтального вирівнювання їх бюджетів, визначення перспективних векторів підвищення рівня їх податкоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наприкінці лютого 2022 року українським урядом було введено воєнний стан через початок військового вторгнення росії. Дана ситуація вплинула на початок змін щодо особливостей процесу виконання місцевих бюджетів та в податковій сфері зокрема. Враховуючи надскладний стан в країні, парламент країни вніс певні зміни у бюджетно-податкове законодавство, тобто було прийнято ряд важливих законодавчих актів, а саме:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15 березня 2022 р. № 2120-IX [4], згідно з яким встановлено нові особливості оподаткування:

- надано право на застосування спрощеної системи оподаткування 3 групи за ставкою 2% суб'єктами господарювання з річним доходом до 10 млрд грн та без обмеження чисельності працівників;

- застосовано добровільну сплату єдиного податку платниками 1-2 груп;

- не нараховується та не сплачується плата за землю за земельні ділянки, що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії або на територіях, тимчасово окупованих росією;

- за 2022 та 2023 податкові (звітні) роки не нараховується та не сплачується загальне мінімальне податкове зобов'язання за аналогічні земельні ділянки;

- не нараховується та не сплачується екологічний податок за об'єктами оподаткування, що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії або на територіях, тимчасово окупованих росією;

- штрафні санкції та пеня щодо сплати єдиного соціального внеску не застосовуються;

- скасовано акциз з палива.

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» від 24 квітня 2022 р. № 2142-IX [5], згідно якого на період дії воєнного чи надзвичайного стану сільські, селищні, міські ради та ради об'єднаних територіальних громад мають право приймати рішення про встановлення місцевих податків та зборів та податкових пільг із сплати місцевих податків та зборів.

Відмінності у соціально-економічному розвитку територій України, розбіжності у формуванні й використанні власних ресурсів впливають на неспроможність територіальними громадами повноцінно забезпечувати надання гарантованих державою послуг. Подолання цих дисбалансів здійснюється за допомогою системи міжбюджетного вирівнювання, що полягає у перерозподілі фінансових ресурсів та наданням міжбюджетних трансфертів.

Бюджетна децентралізація дозволила побудувати нову модель фінансового вирівнювання податкоспроможності територій та запровадила нові підходи у взаємовідносинах державного бюджету з місцевими бюджетами. Незважаючи на воєнний стан, система бюджетного вирівнювання продовжує діяти. Розглянемо механізм горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів територіальних громад в Україні (рис.1).

Рис. 1. Механізм горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів територіальних громад в Україні

Джерело: складено на основі [6]

Отож, механізм горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів територіальних громад передбачає, що територіальні громади:

- з індексом податкоспроможності нижче 0,9 – отримують базову дотацію в обсязі 80% суми, необхідної для досягнення значення такого індексу забезпеченості відповідного бюджету 0,9;
- більше 1,1 – передається реверсна дотація з відповідного бюджету в обсязі 50% суми, що перевищує значення такого індексу 1,1;
- в межах 0,9-1,1 – вирівнювання не здійснюється [6].

Варто зауважити, що на період воєнного стану перерахування реверсної дотації до державного бюджету з місцевих бюджетів не здійснюється [7].

Згідно з Бюджетним кодексом України, індекс податкоспроможності – це коефіцієнт, що визначає рівень податкоспроможності бюджету місцевого самоврядування порівняно з аналогічним середнім показником по всіх бюджетах місцевого самоврядування в Україні у розрахунку на одну людину. Зокрема, індекси податкоспроможності місцевих бюджетів не можуть змінюватися і переглядатися частіше, ніж один раз на рік, крім випадків: виділення нових або зміни статусу вже існуючих адміністративно-територіальних одиниць; зміни податкового законодавства [6].

Для розрахування індексу податкоспроможності територіальних громад використовуються тільки ті кошти, що були отримані в бюджети тільки від податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО), решта податкових надходжень не враховуються. Тобто, значення індексу податкоспроможності територіальної громади – це співвідношення надходжень ПДФО в розрахунку на одного жителя територіальної громади до аналогічного показника по Україні.

Поряд із тим, станом на сьогодні вітчизняне законодавство не дає конкретного визначення поняття «податкоспроможність територіальної громади». Зокрема серед українських науковців не існує однозначного визначення даного поняття.

Так, на думку Коломієць Т.В. та Патицька Х.О., податкоспроможність – це показник, який характеризує здатність територіальної громади акумулювати податкові надходження до бюджетів за умови виключення суми коштів, необхідних для задоволення власних потреб громади [1, с. 15]. Бачо Р.Й., Потокі Г.Ф., Іллар Е.Й. вважають, що податкоспроможність регіону виражає обсяг доходів, який потенційно може бути отриманий місцевими бюджетами при максимальних податкових зусиллях місцевих органів влади [2, с. 113].

Отож, проаналізувавши особливості механізму горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів територіальних громад та трактування вітчизняних науковців поняття «податкоспроможність територіальної громади», можемо сформулювати власне визначення даного поняття. Відтак, податкоспроможність територіальної громади – це показник, що відображає можливість територіальною громадою акумулювати до власного бюджету такий обсяг ПДФО, який необхідний для фінансування громадою своїх функцій та потреб. Враховуючи вищесказане, варто виокремити ряд факторів, які впливають на рівень податкоспроможності територіальних громад (рис. 2).

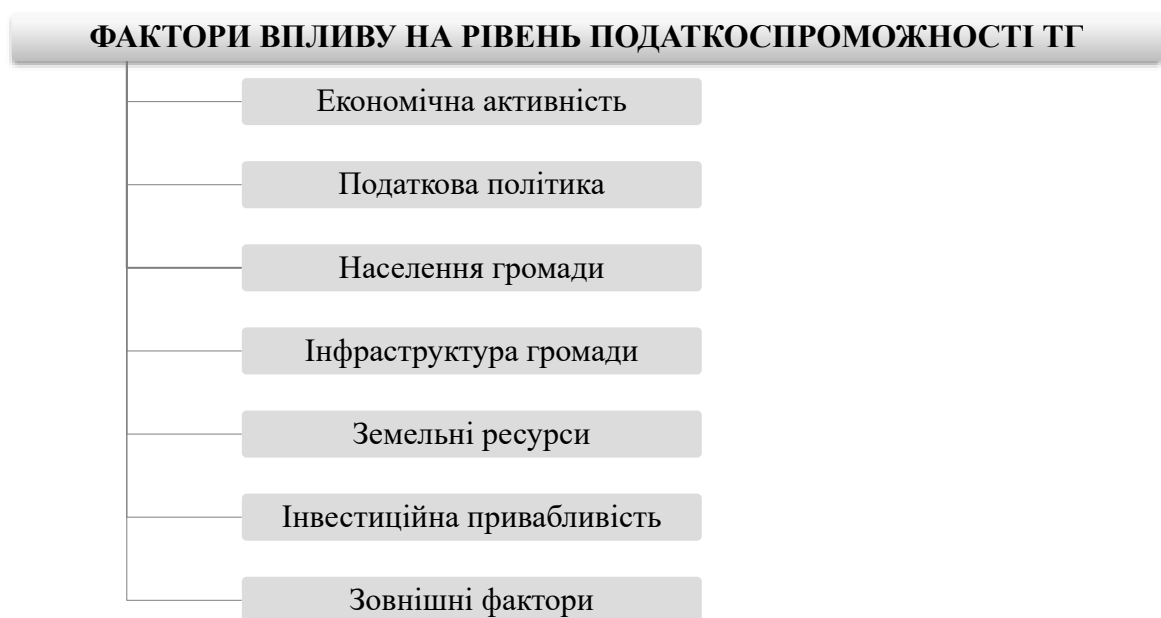

Рис. 2. Фактори впливу на рівень податкоспроможності територіальних громад в Україні

Джерело: складено авторами

Таким чином серед факторів, які впливають на рівень податкоспроможності територіальних громад, нами виділено наступні:

1) економічна активність – рівень економічної активності в громаді, включаючи підприємства та розвиток бізнесу, визначає обсяг податкових надходжень, адже чим більша кількість активних підприємств, тим більше можливостей для збору податків;

2) податкова політика – система сплати податків та зборів, їх ставки та звільнення можуть сприяти або гальмувати підвищення податкоспроможності громади;

3) населення громади – чисельність населення, кваліфікована робоча сила, рівень доходів мешканців громади створюють більше можливостей для збору податків;

4) інфраструктура громади – якісна інфраструктура (дороги, енергопостачання, комунікації, склади тощо) впливає на привабливість регіону для розвитку бізнесу та залучення інвестицій;

5) земельні ресурси – наявність земельних ресурсів для ведення бізнесу, можливість оренди землі значною мірою впливають на його податковий потенціал;

6) інвестиційна привабливість – наявність інвестиційних проектів і активна підтримка інвесторів може сприяти розвитку нових видів бізнесу;

7) зовнішні фактори – макроекономічна та політична ситуації, ринкові умови та міжнародні торговельні відносини також можуть впливати на податкоспроможність громади.

Ще у 2020 році постало ключове питання формування базового рівня місцевого самоврядування, адже у цьому році урядом було затверджено новий адміністративно-територіальний устрій, було сформовано нові територіальні громади, було ліквідовано та утворено нові райони. Дані зміни повинні створити підґрунтя для подальших кроків реформи місцевого самоврядування, сприяти прискоренню реалізації реформ у сфері охорони здоров'я, освіти, культури, соціальних послуг, енергоефективності тощо.

З метою дослідження рівня податкоспроможності територіальних громад Львівської області в умовах воєнного стану доцільно обрати по одній громаді з кожного району області з приблизно однаковою кількістю наявного населення. Це дозволить створити рівні умови для подальшого порівняння показників територіальних громад області, зокрема дозволить краще виявити чинники варіації рівня податкоспроможності.

Отож, скориставшись Порталом місцевої статистики Львівщини [8], обрано для дослідження сім громад: Давидівська сільська ТГ (Львівський район), Добромильська міська ТГ (Самбірський район), Сколівська міська ТГ (Стрийський район), Великомоштівська міська ТГ (Червоноградський район), Івано-Франківська селищна ТГ (Яворівський район), Красненська селищна ТГ (Золочівський район), Меденицька селищна ТГ (Дрогобицький район).

Насамперед, необхідно дослідити значення індексу податкоспроможності кожної громади у 2021-2023 рр. (рис. 3).

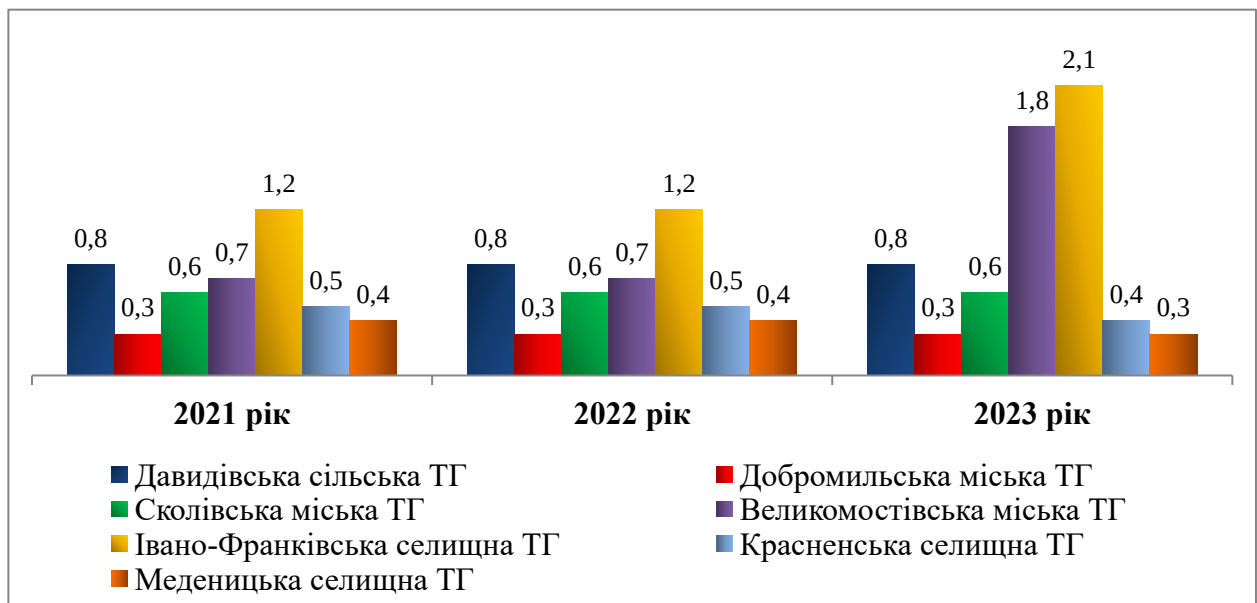

Рис. 3. Індеси податкоспроможності територіальних громад Львівської області в 2021-2023 рр.

Джерело: складено на основі [9-11]

Проаналізувавши дані, відображені на рис. 3, можна стверджувати, що протягом 2021-2023 років значення індексу податкоспроможності трьох досліджуваних громад (Давидівської сільської, Добромильської міської та Сколівської міської територіальних громад) не змінились. У 2022 році, порівняно із 2021 роком, значення даного показника двох територіальних громад (Красненської та Меденицької селищних територіальних громад) також не змінились, проте у 2023 році – зменшились на 0,1.

У 2022 році значення індексу податкоспроможності Великомоштівської міської та Івано-Франківської селищної територіальних громад не змінились,

порівняно із 2021 роком, але вже у 2023 році їх значення зросли – на 1,1 та 0,9 відповідно.

Спираючись на механізм горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів територіальних громад в Україні та дані, відображені на рис. 3, можна визначити територіальні громади, які отримували базову дотацію, або з бюджетів яких передавали реверсну дотацію, або в бюджетах яких вирівнювання податкоспроможності не здійснювалось у 2021-2023 рр. (табл. 1).

Таблиця 1. Механізм горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів ТГ Львівської області в 2021-2023 рр.

Територіальна громада	2021 рік			2022 рік			2023 рік		
	Базова дотація	Реверсна дотація	Вирівнювання не здійснюється	Базова дотація	Реверсна дотація	Вирівнювання не здійснюється	Базова дотація	Реверсна дотація	Вирівнювання не здійснюється
Давидівська сільська ТГ	×			×			×		
Добромільська міська ТГ	×			×			×		
Сколівська міська ТГ	×			×			×		
Великомостівська міська ТГ	×			×				×	
Івано-Франківська селищна ТГ		×			×			×	
Красненська селищна ТГ	×			×			×		
Меденицька селищна ТГ	×			×			×		

Джерело: складено авторами

Таким чином, у 2021 році із семи досліджуваних територіальних громад Львівської області одна громада передавала реверсну дотацію із власного бюджету до державного бюджету – Івано-Франківська селищна ТГ, інші шість громад отримували базову дотацію. У 2022 році ситуація не змінилась та була аналогічною.

У 2023 ситуація певною мірою покращилась, адже Великомостівська міська ТГ вже не отримувала базову дотацію. Відтак, у 2023 році Великомостівська міська та Івано-Франківська селищна територіальні громади не здійснюють перерахування реверсної дотації. Інші п'ять громад (Давидівська сільська, Добромільська міська, Сколівська міська,

Красненська селищна та Меденицька селищна територіальні громади) у 2023 році все ще отримують базову дотацію

Для більш детального дослідження динаміки значень індексів податкоспроможності територіальних громад, необхідно ознайомитись із показниками, які були використані для їх розрахунку протягом 2021-2023 років. Насамперед, розглянемо показники, які були використані для розрахунку середнього рівня надходжень ПДФО до бюджетів територіальних громад в розрахунку на одного жителя по Україні (табл. 2).

Таблиця 2. Середній рівень надходжень ПДФО до бюджетів ТГ в розрахунку на одного жителя по Україні в 2021-2023 рр.

Показник	Звітна дата	Значення
2021 рік		
Чисельність наявного населення	Станом на 01.01.2020	35,2 млн чол.
Кількість облікованих внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО)	Станом на 01.01.2020	1,3 млн чол.
Надходження ПДФО, що зараховується до бюджетів ТГ	За 2019 рік	113 838,7 млн грн
Середній рівень надходжень ПДФО до бюджетів ТГ в розрахунку на 1 жителя по Україні	3 120,80 гривень	
2022 рік		
Чисельність наявного населення	Станом на 01.01.2021	34,9 млн чол.
Кількість облікованих ВПО	Станом на 01.01.2021	1,3 млн чол.
Надходження ПДФО, що зараховується до бюджетів ТГ	За 2020 рік	122 574,0 млн грн
Середній рівень надходжень ПДФО до бюджетів ТГ в розрахунку на 1 жителя по Україні	3 391,91 гривень	
2023 рік		
Чисельність наявного населення	Станом на 01.01.2022	34,5 млн чол.
Очікуване надходження ПДФО, що зараховується до бюджетів ТГ	За 2022 рік	173 947,9 млн грн
Середній рівень надходжень ПДФО до бюджетів ТГ в розрахунку на 1 жителя по Україні	5 044,10 гривень	

Джерело: складено на основі [12-14]

Проаналізувавши дані, наведені у табл. 2, можна стверджувати, що протягом аналізованого періоду середній рівень надходжень ПДФО до бюджетів територіальних громад в розрахунку на одного жителя по Україні збільшився. Так, значення даного показника, який було використано для

розрахунку індексів податкоспроможності територіальних громад у 2023 році, зросло на 1 923,3 гривень, порівняно із аналогічним показником у 2021 році.

Далі необхідно дослідити обсяги надходжень ПДФО до бюджетів територіальних громад Львівської області в розрахунку на одного жителя громади, які були використано для розрахунку індексів податкоспроможності територіальних громад в 2021-2023 роках (табл. 3).

Таблиця 3. Обсяги надходжень ПДФО до бюджетів ТГ Львівської області в розрахунку на одного жителя громади в 2021-2023 рр.

Показник	Територіальна громада						
	Давидівська сільська ТГ	Добромилська міська ТГ	Сколівська міська ТГ	Великомостівська міська ТГ	Івано-Франківська селищна ТГ	Красненська селищна ТГ	Меденицька селищна ТГ
2021 рік							
ПДФО в бюджет ТГ за 2019 рік, тис. грн	48 994,5	15 875,9	39 503,5	36 342,3	71 728,9	24 365,0	20 872,2
Населення ТГ станом на 01.01.2020, тис. осіб	20,7	20,1	20,5	16,1	19,9	17,1	18,9
ПДФО на одного жителя ТГ, грн	2 371,0	791,3	1 930,2	2 257,8	3 600,5	1 423,4	1 106,8
2022 рік							
ПДФО в бюджет ТГ за 2020 рік, тис. грн	53 923,6	18 285,7	42 986,2	38 818,1	79 058,0	26 476,9	22 713,2
Населення ТГ станом на 01.01.2021, тис. осіб	20,7	19,9	20,3	16,1	19,8	17,0	18,7
ПДФО на одного жителя ТГ, грн	2 600,7	920,0	2 120,5	2 415,6	3 986,8	1 561,0	1 214,3
2023 рік							
Очікуване надходження ПДФО в бюджет ТГ за 2022 рік, тис. грн	82 900,2	25 594,6	56 444,8	144 495,7	211 444,4	31 771,9	32 419,3
Населення ТГ станом на 01.01.2022, тис. осіб	20,6	19,6	20,0	15,9	19,6	16,8	18,5
ПДФО на одного жителя ТГ, грн	4 021,4	1 304,7	2 818,9	9 086,1	10 797,9	1 896,6	1 750,5

Джерело: складено на основі [9-11]

Здійснивши розрахунки та аналіз обсягів надходжень ПДФО до бюджетів ТГ Львівської області в розрахунку на одного жителя громади,

можна стверджувати, що протягом 2021-2023 років значення даного показника зросло в усіх досліджуваних громадах, особливо це стосується 2023 року. Найбільшою мірою у 2023 році, порівняно із 2022 роком, зросли значення обсягів надходжень ПДФО на одного жителя в таких громадах як: Великомоствівська міська (на 6 670,5 грн) та Івано-Франківська селищна (на 6 811,1 грн) територіальні громади. Насамперед, це пов'язано із збільшенням в умовах воєнного стану надходжень до бюджетів громад від оподаткування доходів у вигляді грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими та особами рядового і начальницького складу.

Меншою мірою у 2023 році, порівняно із 2022 роком, зросли значення обсягів надходжень ПДФО на одного жителя в таких громадах як: Давидівська сільська (на 1 420,7 грн), Добромильська міська (на 384,7 грн), Сколівська міська (на 698,4 грн), Красненська селищна (на 335,6 грн) та Меденицька селищна (на 536,2) територіальні громади.

Дослідивши середній рівень надходжень ПДФО до бюджетів територіальних громад в розрахунку на одного жителя по Україні та обсяги надходжень ПДФО до бюджетів територіальних громад Львівської області в розрахунку на одного жителя громади в 2021-2023 роках, можна порівняти дані показники між собою. Так, у 2021 році лише у Івано-Франківській селищній ТГ із семи досліджуваних обсяг надходжень ПДФО на одного жителя громади був вищим за середній аналогічний показник по Україні (> 3 120,80 грн). У 2022 році ситуація не змінилась та була аналогічною.

У 2023 році тенденція певною мірою покращилась, а саме вже у двох територіальних громадах (Великомостівській міській та Івано-Франківській селищній громадах) обсяг надходжень ПДФО на одного жителя громади був вищим за середній аналогічний показник по Україні (> 5 044,1 грн). В інших п'яти громадах обсяг ПДФО на одного жителя громади є все ще нижчим за середній аналогічний показник по Україні (< 5 044,1 грн). Відтак, можна стверджувати, що дані територіальні громади з року в рік нарощують

надходження ПДФО до власного бюджету меншими темпами, аніж інші громади по Україні.

Таким чином, спираючись на економічний потенціал територіальних громад та особливості їхнього географічного розташування, необхідно визначити перспективні напрямки нарощення обсягу ПДФО до бюджетів досліджуваних територіальних громад Львівської області як чинника підвищення їх податкоспроможності:

I. Збільшення обсягів фінансування програм підтримки та розвитку сільського господарства, адаптовані до умов воєнного стану, орієнтовані для малих та дрібних сільгоспвиробників, оскільки вони найбільш вразливий сегмент в аграрному секторі. Сприяння розвитку місцевого сільського господарства вплине на збільшення зайнятості та доходів мешканців громад.

II. Створення прикордонних торговельних пунктів, логістичних центрів і транспортних інфраструктур, що сприяють зростанню місцевого бізнесу та торгівлі з сусідніми країнами.

III. Працевлаштування ВПО, зокрема залучення повернутих мігрантів до економічного та соціального життя громади створить нові можливості для збільшення податкової спроможності та сприяти розвитку територіальної громади.

IV. Залучення інвестицій у розвиток туристичної сфери, такої як екологічно чисті готелі, туристичні маршрути, велосипедні доріжки та кемпінги, що вплине на створення нових робочих місць.

V. Введення податкових стимулів для підприємств, які розвиваються та створюють нові робочі місця. Створення нових галузей підприємництва вплине на створення нових робочих місць.

Висновки. Таким чином, в умовах воєнного стану значення індексу податкоспроможності двох досліджуваних територіальних громад Львівської області зросло, у трьох громадах значення індексу не змінились, знизились значення показника в двох територіальних громадах Зокрема станом на 2023

рік п'ять із семи громад отримують базову дотацію, у бюджетах двох громад залишається реверсна дотація.

Відтак, рівень податкоспроможності двох із семи досліджуваних громад Львівської області в умовах воєнного стану є достатнім та доволі високим. Інші п'ять територіальні громади нарощують надходження ПДФО до власного бюджету меншими темпами, у порівнянні з іншими громадами України, що впливає на низький рівень їхньої податкоспроможності, високий рівень залежності від базової дотації зокрема.

Враховуючи вищесказане, варто наголосити на тому, що незважаючи на теперішній рівень податкоспроможності територіальних громад Львівської області, усім громадам необхідно підвищувати їхню фінансову стійкість, податкоспроможність зокрема, оскільки існує загроза подальших непередбачуваних ситуацій та невизначених подій, які в подальшому можуть реалізуватися під час війни.

Література

1. Коломієць Т.В., Патицька Х.О. Податкова спроможність як показник рівня фінансової автономії територіальної громади. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. Вип. 4. С. 14-17.

2. Бачо Р.Й., Потокі Г.Ф., Іллар Е.Й. Оцінка податкоспроможності місцевих бюджетів в регіонах України в умовах децентралізації. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2020. Вип.1 (16). С. 111-122.

3. Паска І.М., Драган О.О., Понедільчук Т.В., Горська Е. Регіональні асиметрії податкоспроможності об'єднаних територіальних громад. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2020. №2 (33). С. 239–248.

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15 березня 2022 р. № 2120-IX / Верховна Рада України.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 18.09.2023).

5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану : Закон України від 24 квітня 2022 р. № 2142-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text> (дата звернення: 18.09.2023).

6. Бюджетний кодекс України від 13 вересня 2023 р. № 2456-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 22.09.2023).

7. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.09.2023).

8. Кількість наявного населення. *Портал місцевої статистики Львівщини.* URL: <https://stat.loda.gov.ua/stat/regions/kilkist-nayavnogo-naselennya/> (дата звернення: 24.09.2023).

9. Додаток «Розрахунок горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів міст обласного значення, бюджетів об'єднаних територіальних громад, районних бюджетів за надходженням податку на доходи фізичних осіб на 2021 рік» до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік». / Верховна Рада України. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=69938&pf35401=534934> (дата звернення: 27.09.2023).

10. Додаток «Розрахунок горизонтального вирівнювання податкоспроможності обласних бюджетів за надходженням податку на доходи фізичних осіб на 2022 рік» до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік». / Верховна Рада України. URL:

<https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=72775&pf35401=552874> (дата звернення: 27.09.2023).

11. Додаток «Розрахунок горизонтального вирівнювання податкоспроможності обласних бюджетів за надходженням податку на доходи фізичних осіб на 2023 рік» до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік». / Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1473893> (дата звернення: 27.09.2023).

12. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» / Верховна Рада України. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=69938&pf35401=534939> (дата звернення: 05.10.2023).

13. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» / Верховна Рада України. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=72775&pf35401=552876> (дата звернення: 05.09.2023).

14. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» / Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1473860> (дата звернення: 05.09.2023).

References

1. Kolomiec, T. and Patytska, C. (2015), “The tax capacity as an indicator of financial autonomy of the territorial communities”, *Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, vol. 4, pp. 14-17.

2. Bacho, R., Pataki, G. and Illar, E. (2020), “Assessment of taxability of local budgets in the regions of Ukraine in conditions of decentralization”, *The actual problems of regional economy development*, vol. 1 (16), pp. 111-122.

3. Paska, I., Dragan, O., Ponedilchuk, T. and Horska, E. (2020), “Regional asymmetry of taxability of the united territorial communities”, *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, vol. 2 (33), pp. 239–248.

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine Regarding the Effect of Provisions for the Period of Martial Law", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (Accessed 18 September 2023).

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine to Improve Legislation for the Period of Martial Law", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text> (Accessed 18 September 2023).

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2023), "The Budget Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (Accessed 22 September 2023).

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution “On Approval of the Procedure for Exercising Powers by the State Treasury Service in a Special Regime under Martial Law”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 22 September 2023).

8. Portal of local statistics of Lviv region (2023), “The number of available population”, available at: <https://stat.loda.gov.ua/stat/regions/kilkist-nayavnogo-naselennya/> (Accessed 24 September 2023).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020), Appendix “Calculation of Horizontal Equalisation of the Tax Capacity of Budgets of Cities of Regional Significance, Budgets of Amalgamated Territorial Communities, District Budgets by Personal Income Tax Revenues for 2021” to the Draft Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2021", available at:

<https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=69938&pf35401=534934> (Accessed 27 September 2023).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), Appendix “Calculation of Horizontal Equalisation of the Tax Capacity of Regional Budgets by Personal Income Tax Revenues for 2022” to the Draft Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2022", available at: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=72775&pf35401=552874> (Accessed 27 September 2023).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), Appendix “Calculation of Horizontal Equalisation of the Tax Capacity of Regional Budgets by Personal Income Tax Revenues for 2023” to the Draft Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2023", available at: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1473893> (Accessed 27 September 2023).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020), “Explanatory Note to the Draft Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2021”, available at: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=69938&pf35401=534939> (Accessed 5 October 2023).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), “Explanatory Note to the Draft Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2022”, available at: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=72775&pf35401=552876> (Accessed 5 October 2023).

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), “Explanatory Note to the Draft Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2023”, available at: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1473860> (Accessed 5 October 2023).

Стаття надійшла до редакції 19.10.2023 р.